

Position Paper FairWork:

Rondetafel 'Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 – thema Economie', 18 april 2024

Over FairWork:

FairWork bestrijdt en voorkomt arbeidsuitbuiting in Nederland en komt op voor de belangen van de slachtoffers. Deze problemen variëren van schendingen van arbeidsrechten tot uitbuiting zoals omschreven in het mensenhandelartikel 273f van het Wetboek van Strafrecht. Onze doelgroep omvat zowel Europese arbeidsmigranten en migranten van buiten de EU. Dankzij onze praktijkervaring weten wij wat er in de praktijk misgaat en welke verbeteringen nodig zijn.

Arbeidsmigratie en arbeidsuitbuiting in Nederland:

Tijdens het rondetafelgesprek bespreekt men het rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 – thema Economie. De vraag is welke economie we in Nederland willen en wat de rol van arbeidsmigratie hierin is, kan of moet zijn, en wat de gevolgen hiervan zijn.

FairWork maakt zich zorgen over de positie van arbeidsmigranten in Nederland. Werknemers uit de EU kunnen zonder vergunning in Nederland werken, maar de manier waarop dit is georganiseerd, veelal via uitzendbureaus en detachingsconstructies, zorgt vaak voor afhankelijkheid, slechte woon- en werkomstandigheden en zelfs uitbuiting. Voor werknemers van buiten de EU zijn werkvergunningen zeer beperkt beschikbaar. In de praktijk komen deze werkenden nu ofwel via andere EU-landen (als gedetacheerden) naar Nederland, maken ze gebruik van speciale regelingen, of werken ze ongedocumenteerd in Nederland. In al deze gevallen is er sprake van een sterke afhankelijkheid van de werkgever voor het verblijf en inkomen, en daarmee een groot risico op slechte omstandigheden en uitbuiting, waaraan men zich moeilijk kan onttrekken.

FairWork vraagt daarom aandacht voor:

1. Arbeidsmigratiebeleid dat afhankelijkheid van de werkgever tegengaat
2. Goede informatievoorziening voor arbeidsmigranten over rechten en mogelijkheden
3. Een rem op de flexibele arbeidsmarkt
4. Handhaving met oog voor de belangen van werknemers

Hieronder lichten we deze punten kort toe.

Arbeidsmigratiebeleid dat afhankelijkheid van de werkgever tegengaat

Afhankelijkheid van de werkgever vergroot het risico op misstanden en uitbuiting. Daarom wil FairWork dat werkvergunningen voor werknemers van buiten de EU niet gebonden zijn aan een specifieke werkgever. Alleen dan kunnen internationale werknemers van werkgever veranderen, zonder daarvoor toestemming van de werkgever of de bemiddelende instantie te vragen. Dit zorgt voor mobiliteit en flexibiliteit op de arbeidsmarkt, maar bovenal voor minder afhankelijkheid, een betere onderhandelingspositie van de werknemer en dus minder risico op uitbuiting.

EU werknemers kunnen zonder vergunning in Nederland werken maar zijn veelal afhankelijk van hun uitzendbureau voor huisvesting. FairWork pleit ervoor deze afhankelijkheid aan te pakken en te zorgen voor zelfstandige woonruimte met huurbescherming voor de uitzendkracht. Hierdoor loopt hij bij ontslag geen risico op dakloosheid. Dit zorgt voor minder maatschappelijke lasten, en voor de arbeidsmigrant voor een minder kwetsbare positie.

Goede informatievoorziening voor arbeidsmigranten over rechten en mogelijkheden

Gebrek aan informatie zorgt ervoor dat arbeidsmigranten slecht geïnformeerd naar Nederland komen, en afhankelijk zijn van de informatie die hun werkgever/ uitzendbureau hen biedt. Daarom pleit FairWork voor goede onafhankelijke informatievoorziening door de overheid om arbeidsmigranten bewust te maken van hun rechten en mogelijkheden in Nederland. Er zijn de afgelopen jaren goede initiatieven opgezet om de informatievoorziening te verbeteren, zoals de website Work in NL en de Migranten Informatie Punten (MIPs). Informatie via ambassades in de landen van herkomst en via de IND voor werknemers van buiten de EU is ook nodig.

Ook duurzame arbeidsmigratie in plaats van tijdelijke migratie is hierin belangrijk. Immers: goed geïnformeerde en goed geïntegreerde werknemers lopen minder risico op uitbuiting, weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hoe ze hun positie kunnen versterken.

Een rem op de flexibele arbeidsmarkt

Nederland heeft een zeer flexibele arbeidsmarkt. Helaas zien we dat dit risico's met zich meebrengt voor de arbeidsmigranten die hier werkzaam in zijn. Werknemers met flexibele contracten hebben geen garantie op een vast inkomen, zijn slecht beschermd bij ziekte, en bij ontslag staan ze op straat. Door intransparante ketens, soms over landsgrenzen heen, is voor arbeidsmigranten vaak onduidelijk wie hun werkgever is en bij wie ze, na het ervaren van misstanden, hun rechten kunnen opeisen. Deze schrijnende situaties zien wij ook ontstaan bij niet-malafide uitzendbureaus, die zich volledig aan de regels houden. FairWork pleit daarom voor het terugdringen van de flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Handhaving met oog voor de belangen van de werknemers

Handhaving is belangrijk om misstanden en uitbuiting aan te pakken, en om arbeidsmigranten te beschermen. De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) houdt toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving over arbeidsomstandigheden. Echter, veel arbeidsmigranten zijn bang dat een melding van misstanden hun positie verslechtert, door het verlies van werk, huisvesting of verblijf. Bovendien zien zij dat hun persoonlijke positie niet verbetert en daarom zien zij ervan af. FairWork pleit er voor dat handhaving meer oog voor de belangen van werknemers heeft.

Wij willen dat het melden van misstanden vaker leidt tot nabetaling van het onbetaalde loon van de werknemer. Ook moeten arbeidsmigranten die misstanden melden beter beschermd worden. Dat kan door een lagere drempel te hanteren voor de 'geringste aanwijzing van mensenhandel', waar ook arbeidsuitbuiting juridisch onder valt. Ook is het nodig te garanderen dat arbeidsmigranten zonder geldig verblijfsrecht die misstanden willen melden geen risico lopen op uitzetting. Tenslotte is, vanwege het risico op dakloosheid, voldoende toegankelijke opvang noodzakelijk voor arbeidsmigranten. Alleen dan zullen meer arbeidsmigranten misstanden willen melden, krijgt Nederland beter zicht op misstanden en uitbuiting, en kan handhaving effectiever optreden.

Voor meer informatie:

Anna Ensing, FairWork (a.ensing@fairwork.nu www.fairwork.nu)